

Моите граници

В безбрежно море от нови и нови открития, от изключителни възможности, от научно-технически постижения, но и от престъпления, алчност, злоба и корупция ние, съвременните човечеци, трудно откриваме ориентир, който да следваме, граници, които да ни възпират от непристойни дела, да ни предпазват от морално падение, като по този начин поддържат реда в обществото. Според великия древногръцки философ Аристотел „Човекът е социално животно“, той е част от определена общност и притежава стремеж към хармония, себеизява и усъвършенстване. Но за да съществува едно общество, е необходимо наличието както на общностни, така и на индивидуални ограничения.

Правни и морални граници, които благоприятстват пълноценното развитие, мотивират, но и дисциплинират, поучават и защитават от зли помисли и действия, това са рамките, в които живея и които следвам и почитам. Ако българската съдебна система е факторът, формиращ в нас гражданско съзнание и съвест, не по-малка роля имат онези първоизточници на човешките норми в духовно и морално отношение – именно нашите семейства и социална среда.

Навлизането на най-новите постижения на научно-техническия прогрес в живота на хората, както и налагането на демократична политическа система в страната и света значително изменят представите за права и задължения. Все повече се засилват тенденциите за неразбиране на собственото социално положение в обществото и произтичащите от него задачи за изпълнение. В забързаното си ежедневие често пренебрегваме обществения си дълг, изразяващ се в уважение на другите, допринасяне за напредъка в общността и поддържането на хармонията и реда в нея. Водени от демократичните си убеждения, твърдо защитаваме правата, дадени ни от закона, и понякога не се замисляме, че тези права имат граници. Представянето на непристойни дела и дори престъпления за легитимни, скриването им зад булото на коварната лъжа са все новини, за които четем, слушаме и гледаме по телевизията. Те придобиват все по-голямо разпространение, все повече хора изоставят грижата за обществения ред и поемат по пътя на егоистичното и неподвластно на морални и правни закони домогване до охолен, но нищожен живот. А в тази сурова действителност дисциплинираните и верни на реда индивиди потъват в океан от колебание, объркване. Има ли смисъл наличието на определени ограничения, при условие че всеки може да се възползва от лукавостта си и да ги загърби?

Гражданските права са тясно свързани с границите, които се поставят, за да се осигури съвместният живот в обществото. А те могат да изпълнят своето предназначение единствено и само ако бъдат осъзнати и спазвани от всички нас. Тогава ценностните ориентири, моралните и граждански бариери ще добият неоспорима яснота и утвърденост като крайни необходиминости в живота ни.

Един петнадесетгодишен тийнейджър, какъвто съм аз, е онази примка от сложния възел на обществения ред, която въпреки своята неопитност заема ключова позиция в йерархията на обществото. Неговата роля е огромна именно поради факта, че той е

началото, но едновременно с това и прехода между възрастни и юноши, между деца и родители, малки и големи. Младежта е семето, което ако е достатъчно обгрижвано и възпитавано в добродетели като честност, чистосърдечие, милосърдие и искреност, ще бъде коренът на едно стабилно и напредничаво общество. А грижата за това семе, за дисциплината на детето и неговата доброта е в ръцете на родителите. Те са първите учители на детето, неговите първи ограничители, но и приятели. Карл Менинджър е убеден в схващането, че „Каквото сме направили на децата си, това ще направят те на другите“, а това негово убеждение ясно разкрива значимостта на ролята на родителите.

Но дисциплина, царуваша единствено и само у дома, в семейството, губи своя смисъл. Тя е необходима навсякъде – и в училище, и на работното място, и в социалните взаимоотношения. В кризисни ситуации като пандемията, в която се намираме, това незаменимо качество се явява единствен изход от мрачното море на страдания, безнадеждност и болка. Според моите наблюдения китайците, както и други азиатски народи, са дисциплинирани, не смятат носенето на маски за посегателство на личния избор и нарушение на демократичните права, а се примиряват с предпазните мерки и ги прилагат. Ето защо тъмното було на COVID-19 не се извисява над тях с покъртителната сила от 2019 г. и тези държави отчитат спад в броя на заразените и починалите. А Европа продължава да гори в пожара на заразата, защото либералните идеи за пълна свобода на личността, за широта на мисълта, наложени в европейските общества, се оказват не толкова цветущи и полезни.

Нашите прадеди са изграждали с векове наред ценности и нравствени ориентири, които да ни предпазват от деградация и да ни водят в правилната посока към духовен и материален възход. Като техни наследници сме запознати с добродетелите, които трябва да култивираме в себе си. На това ни учат и различните религии – на границите, които не трябва да прекриваме, на добро и любов. Човекът е една вселена, която непрекъснато се разраства и изпълва с нови звезди, с цели нови планети от идеи. Затова той трябва да познава своите собствени предели, защото безмерното увеличаване на неговите измерения невинаги води до благополучие.

Днес се крепи една нова система от идеи, ценности и граници. Строи се крепост от нови тухли, изпечени обаче от глината на традиционното, старото, утвърденото. Бурята от смърт и болести причинява огромни опустошения както в материално, така и в морално отношение. За да ги преодолеем, трябва да следваме тази нова система от ограничения. Това означава да не се прегръщаме, да не се целуваме, да не се събираме на едно място много хора... все мерки, които от гледна точка на някоя отминала епоха биха изглеждали абсурдни. Изолацията, скритите под медицинските маски усмивки все повече засилват страданието от горчилката на мрачното пандемично време. И ако до преди година целувките и прегръдките са били израз на обич и учтивост, то днес се разглеждат като безотговорност, неуважение към болните, заразените, починалите от епидемията, както и борещите се с нея. Така става ясно, че и абсурдът може да бъде животоспасяващ.

Моите граници са синтез от всички тънкости на заобикалящия ме свят, съчетание от граждански и ученически ограничения, нравствени и духовни бариери, противоепидемични и екологични мерки. Като всяко човешко същество и аз допускам грешки и прекривам някои от тези граници. Но важно е съзнанието за лична

отговорност, за направена грешка и желанието тя да бъде поправена. Тогава границите укрепват и добиват своя пълен смисъл. И тъй като в жилите ми тече буйната кръв на младостта, на младежката енергичност, любознателност, а често и глуповатост, подкрепям твърдението на английския сатирик Том Шарп „При глупостта има граници? Виж в огледалото и ще узнаеш.“

Независимо под каква лупа се разглеждат, границите на съвременния свят са една забележителна сплав от поучителни, ограничителни, медицински, граждански и социални функции. Те поддържат стабилността на човешката общност и осигуряват благоприятни условия за развитието на личността в нея.